

ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ И ВЪПРОСИ,
СВЪРЗАНИ С РЕГИСТРАЦИЯТА НА
БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ В
ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНАТА
СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА
КАСА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Правила на Европейския съюз (ЕС) за координация на системите за социална сигурност

- Координационните правила за социална сигурност са заложи в член 48 от Договора за функциониране на ЕС като „мерки в областта на социалната сигурност, които са необходими за гарантиране на свободно движение на работниците“; тази идея е доразвита от вторичното европейско законодателство с приемане на правила за запазване на социално и здравно осигурителните права на всички европейски граждани (икономически активни и неактивни лица), които са упражнили правото си на свободно движение и пребиваване в рамките на ЕС.
- От 1 май 2010 г. координационните правила са уредени с Регламент (ЕО) № 883/2004 (основен регламент) и Регламент (ЕО) № 987/2009 (процедурен регламент).
- Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 съдържат разпоредби за различни видове медицинска помощ, медицински продукти и услуги в рамките на задължителното здравно осигуряване, които са нормативно определени като „обезщетения в натура за болест, майчинство, трудови злополуки и професионални болести“; тези разпоредби се прилагат за европейските граждани, които се намират в трансгранична ситуация между отделни държави-членки.
- Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) е определена като компетентна институция по смисъла на Регламент (ЕО) № 883/2004 и е задължена да заплаща за медицинска помощ по координационните правила, предоставена на български задължително осигурени лица, обхванати от персоналният обхват на националния Закон за здравното осигуряване (ЗЗО);
- В частност НЗОК е задължена да покрива разходи за медицинска помощ на български граждани, които поради някаква причина – търсене на работа, командировка, туризъм, обучение, планирано лечение, са се придвижили в друга държава-членка – Австрия.

Видове медицинска помощ за български граждани – задължително осигурени лица по ЗЗО, които са се придвижили по някаква причина в Австрия

- Необходима медицинска помощ по медицински показания при престой в Австрия чрез представяне на Европейска здравноосигурителна карта (ЕЗОК) или временно удостоверение, заместващо ЕЗОК.
- Планирано лечение в австрийско лечебно заведение чрез преносим документ (ПД) S2 (Разрешение за планирано лечение).
- Регистрация в системата за здравно осигуряване на Австрия, с цел придобиване на право на медицинска помощ и услуги в рамките на австрийския здравноосигурителен пакет, чрез преносим документ (ПД) S1 (Регистрация за медицинска помощ).
- Регистрация в системата за здравно осигуряване на Австрия, с цел придобиване на право на медицинска помощ и услуги в рамките на австрийския здравноосигурителен пакет, чрез разпоредбите за сумиране на периоди на осигуряване, заетост или самостоятелна заетост и пребиваване (член 6 от Регламент (ЕО) № 883/2004 и член 12 от Регламент (ЕО) № 987/2009).

Необходима медицинска помощ с ЕЗОК или временно удостоверение

- Право на необходима медицинска помощ в Австрия чрез ЕЗОК или временно удостоверение съгласно координационните регламенти (член 19 и член 27, § 1 от Регламент (ЕО) № 883/2004 и член 25 (А), § 1-3 от Регламент (ЕО) № 987/2009) имат български граждани–задължително осигурени лица по член 33 от ЗЗО, които са временно пребиваващи на територията на Австрия; тези лица трябва да са с непрекъснати здравноосигурителни права, т. е. да нямат пропуски в здравното осигуряване съгласно ЗЗО.
- Няма изричен каталог на медицинската помощ и услуги в Австрия, които попадат в обхвата на необходимата медицинска помощ по смисъла на координационните регламенти; ключов критерий за предоставянето ѝ е медицинската оценка на лекарите в австрийските лечебни заведения (всеки случай е индивидуален); целта на предоставянето ѝ е да се избегне принудителното прекъсване на престоя на засегнатото лице в Австрия; престоят в Австрия обикновено се свързва с причини като търсене на работа, краткосрочна командировка, туризъм, посещение на роднини или приятели, обучение, но не и с получаване на планирана медицинска помощ.
- При липса на ЕЗОК, съответната австрийска здравноосигурителна институция или лечебно заведение може да изиска по служебен път от НЗОК издаването на временно удостоверение със задна дата за необходима медицинска помощ на българско задължително осигурено лице; по искане на осигуреното лице се издава временно удостоверение от съответната районна здравноосигурителна каса (РЗОК), с валидност за 2 месеца напред.

Тълкувателно решение № S3 на Административната комисия
за координация на системите за социална сигурност
(специален орган към Европейската комисия, който следи за
правилното прилагане на координационните регламенти)

- В обхвата на необходимата медицинска помощ влизат не само внезапно възникнали състояния по време на престоя, но и предшестващи хронични заболявания.
- Медицинските грижи за бременност и раждане са обхванати когато целта на престоя не е получаването на точно този вид медицински грижи.
- Всяко жизнено важно лечение, което е достъпно само в специализирани медицински отделения и/или може да бъде предоставено само от специализиран персонал и/или посредством специално оборудване, по принцип подлежи на предварително съгласие между осигуреното лице и отделението, предоставящо лечението, с цел гарантиране на необходимата медицинска помощ по време на престоя – в неизчерпателен списък са изброени видове лечения, които подлежат на предварително съгласие: хемодиализа, кислородотерапия, специализирано лечение на астма, ехокардиография в случай на хронични автоимунни заболявания, химиотерапия.

ЕЗОК на български студенти в Австрия

- По аргумент от член 11 от Регламент (ЕО) № 987/2009) българските студенти имат статут на временно пребиваващи в държавата по обучението; центърът на техните интереси остава в България, от която е източникът на техните доходи, респ. обичайното им пребиваване.
- По дефиниция могат да ползват всяка необходима медицинска помощ в Австрия срещу представяне на валидна българска ЕЗОК; при необходимост могат да се възползват от Решение № S3 на Административната комисия, ако попадат в някоя от неговите хипотези.
- Подлежат на задължително здравно осигуряване за сметка на републиканския бюджет при условията на чл. 40, ал. 3, т. 2 от ЗЗО; за целта трябва да представят преведено на български език удостоверение от австрийски университет за съответната учебна година пред Националната агенция за приходите и след това могат да кандидатстват за издаване на нова ЕЗОК за целите на престоя им през следващата учебна година.
- Предназначение на ЕЗОК за българските студенти в Австрия:
 - директен достъп до медицинска помощ при необходимост без задължение за регистрация в австрийска здравноосигурителна институция и плащане на осигурителни вноски;
 - доказателство за наличие на здравноосигурително покритие в Австрия като студент, гражданин на държава-членка, с цел право на пребиване на студенти съгласно изискванията на Директивата за свободно движение и пребиване на европейските граждани в ЕС (Директива 2004/38/ЕО).

Планирано лечение в австрийско лечебно заведение чрез преносим документ (ПД) S2 (Разрешение за планирано лечение)

- Българските задължително осигурени лица имат право на планирано лечение с ПД S2 в Австрия при условията на член 20 от Регламент (ЕО) № 883/2004; ПД S2 се издава от НЗОК по искане на заинтересованото осигурено лице – вътрешната процедура е подробно описана на Интернет страницата на НЗОК: www.nhif.bg.
- При условие, че българските задължително осигурени лица изберат Австрия за страна по провеждането на лечението, предварителният избор на конкретно австрийско лечебно заведение от осигурените лица е от съществено значение за започване на процедурата в ЦУ на НЗОК; избраното лечебно заведение трябва да потвърди, че ще предостави на пациента лечение срещу представяне на ПД S2, както и да предостави оферта за приблизителната цена на лечението.
- Необходими свързани условия за издаване на ПД S2 от НЗОК са:
 - исканото лечение трябва да е част от медицинската помощ и услуги, които са включени в здравноосигурителния пакет на НЗОК съгласно чл. 45, ал. 1 от ЗЗО;
 - засегнатото лице не може да получи исканото лечение в държавата по пребиването – България в срока, който е оправдан от медицинска гледна точка, като се вземе предвид неговото текущо здравословно състояние и вероятното развитие на неговото заболяване.

Регистрация в системата за здравно осигуряване на Австрия, чрез преносим документ (ПД) S1

- ПД S1 обединява в един документ старите E формуляри – E 106, E 109, E 120 и E 121 за регистрация на осигурени лица и членове на техните семейства, с цел получаване на пълен пакет медицинска помощ и услуги в страната, в която тези лица пребивават.
- НЗОК издава ПД S1 на български задължително осигурени лица чрез районните здравноосигурителни каси; основните бенефициенти са командировани заети и самостоятелно заети лица с ПД A1 (Удостоверение за приложимо осигурително законодателство) и пенсионери, както и членове на техните семейства; възможни са и други категории осигурени лица, които пребивават в държава-членка, различна от компетентната държава-членка (член 17 от Регламент (ЕО) № 883/2004) – погранични работници, други притежатели на ПД A1 като държавни служители, работници на морски плавателен съд, заети/самостоятелно заети лица в една или повече държави-членки.
- Право на регистрация с ПД S1 в австрийската здравноосигурителна система имат български задължително осигурени лица с обичайно пребиваване в Австрия съгласно някой от примерните критерии по член 11 от Регламент (ЕО) № 987/2009.

Критерии за определяне на обичайното пребиваване по член 11 от Регламент (ЕО) № 987/2009

- При определяне на обичайното пребиваване на дадено осигурено лице, когато има различие в становищата на осигурителните институции на две или повече държави-членки са изброени примерни критерии, които могат да включват информацията относно:
 - продължителност и непрекъснатост на пребиваването на територията на съответните държави-членки;
 - упражняването на постоянна заетост в държавата-членка, в която осигуреното лице се е преместило, както и времетраенето на всеки трудов договор;
 - семейното положение и роднинските връзки на осигуреното лице;
 - упражняването на неплатена дейност;
 - когато става въпрос за студенти – източникът на техните доходи;
 - жилищното положение на лицето, по-специално доколко е постоянен характерът му;
 - държавата-членка, в която се счита, че лицето пребивава за целите на данъчното облагане.
- Когато съобразяването на горните критерии не води до съгласие между осигурителните институции относно обичайното пребиваване на дадено осигурено лице, решаващ критерий за определяне на действителното място на пребиваване е намерението на лицето, което произтича от тези критерии, особено причините за преместването на лицето.

Процедура по регистрация на ПД S1 съгласно член 24 от Регламент (ЕО) № 987/2009 и Решение № S6 на Административната комисия

- При поискване от осигуреното лице или пенсионера – съответната РЗОК изпраща на заинтересованото лице ПД S1; лицето трябва да изпрати ПД S1 на съответната австрийска здравна каса по пребиваването му в Австрия, която извършва регистрацията на лицето за медицинска помощ и услуги в рамките на австрийския здравноосигурителен пакет; австрийската институция е задължена да уведоми НЗОК/РЗОК за извършената регистрация.
- При служебно поискване от австрийска здравна каса – съответната РЗОК изпраща ПД S1 директно на австрийската институция, която връща уведомление за извършена регистрация; служебният обмен може да бъде реализиран чрез системата EESSI със съответните структурирани електронни документи (СЕД) – S071, S072 и S073.
- Решение № S6 пояснява момента на прекратяване на регистрацията; прекратяването може да бъде заявено с документ, издаден от българската РЗОК или от австрийската здравна каса; в документа се заявява дата, на която се прекратява действието на регистрацията с ПД S1 или на регистрацията със системата EESSI, като тази дата съдържа основанието за прекратяване на регистрацията, а именно:
 - датата на смъртта или датата, на която засегнатото лице е сменило държавата-членка на пребиваването;
 - датата, на която засегнатото лице е придобило лично право на здравноосигурително покритие в държавата-членка на пребиваването, поради упражняване на професионална дейност или придобиване на право на пенсия в тази държава-членка;
 - датата, на която членовете на семейството са загубили правото на медицинска помощ в качеството си на членове на семейството съгласно държавата-членка на пребиваването.

Регистрация в системата за здравно осигуряване на Австрия чрез разпоредбите за сумиране на периоди на осигуряване, заетост или самостоятелна заетост и пребиваване (член 6 от Регламент (ЕО) № 883/2004 и член 12 от Регламент (ЕО) № 987/2009)

- Право на тази регистрация имат български граждани, които са били задължително здравно осигурени по ЗЗО, но съгласно разпоредбите на дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004 за определяне на приложимото осигурително законодателство, са подчинени на австрийското социално и здравно осигурително законодателство; това са икономически активни лица и членовете на техните семейства.
- Член 12 от Регламент (ЕО) № 987/2009 въвежда служебен обмен на информация за завършени осигурителни периоди, който заменя издаването на хартиения формуляр E 104 по искане на заинтересованите лица.
- В рамките на системата EESSI работен процес S_BUC_24: Сумиране на периоди – вид на осигурителния риск: болест, майчинство и бащинство е вече регламентиран в отношенията по координационните регламенти между НЗОК/РЗОК и компетентните австрийски здравноосигурителни институции.
- Работен процес S_BUC_24 се състои от 2 структурирани електронни документа:
 - S040 (Искане на информация за осигурителни периоди) – попълва се от компетентната австрийска здравна каса и се изпраща на НЗОК/РЗОК;
 - S041 (Отговор на искане относно периоди) – попълва се от НЗОК/РЗОК и се изпраща на австрийската институция, с което процедурата е завършена.

Допълнителна информация

[https://www.nhif.bg/
euro-rights@nhif.bg](https://www.nhif.bg/euro-rights@nhif.bg)